

Høringsinnspill om Meld. St. 9 (2024-2025) Totalberedskapsmeldingen

Mediebedriftenes Landsforening (MBL) skal styrke og verne yringsfriheten, pressefriheten og informasjonsfriheten, som grunnleggende verdier i et demokratisk og åpent samfunn. MBL skal styrke og verne de publisistiske verdier som representeres av redaktørplakaten og Vær Varsom-plakaten.

MBL skal bidra til at et mangfold av økonomisk sunne medier kan fungere som det åpne samfunns arena for fri informasjon, samfunnskritikk og debatt.

MBL representerer ca. 325 medlemsbedrifter med ca. 10.000 ansatte: ca. 210 mediehus, herunder 190 aviser hvorav 170 er lokalaviser. Andre mediehus er kommersiell allmennkringkasting, magasiner og lokal-tv.

Redaktørstyrte medier: Demokratiets infrastruktur og tillit

Meldingen slår fast noen viktige prinsipper. Departementets utgangspunkt er at redaktørstyrte medier har en sentral rolle i demokratiet:

«Uavhengige redaktørstyrte medier er grunnleggende i et demokrati. Redaktørstyrte medier bidrar til en opplyst og engasjert befolkning som tar del i samfunnet rundt seg. Gjennom sin «vaktbikkjefunksjon» sørger mediene for at myndighetene blir stilt til ansvar for sine beslutninger. Det er vesentlig for å bygge tillit til institusjoner og myndigheter. Det er viktig å sikre gode rammevilkår for redaktørstyrte medier.»

Dette er et godt utgangspunkt. Et mangfold av frie og uavhengige redaktørstyrte medier, med høy tillit og høy bruk holder folk informert, sikrer et velfungerende demokrati og gir motstandsdyktighet mot desinformasjon og påvirkningsoperasjoner. I møte med det nye trusselbildet er mediernes rolle viktigere enn noen gang. Norge har et godt utgangspunkt, men mediemangfoldet er under press. Selv om norske redaktørstyrte medier er verdensledende i digitalisering av innhold og forretningsmodell, har de ikke, med få unntak, fått etablert en bærekraftig, heldigital forretningsmodell. Yngre mediebrukere er de som i minst grad bruker redaktørstyrte medier.

Meldingen følger i begrenset grad opp at «Det er viktig å sikre gode rammevilkår for redaktørstyrte medier.» Det vises til arbeidet med en strategi for å styrke motstandskraften mot desinformasjon, og at strategien vil følge opp blant annet redaktørstyrte mediers rolle og rammevilkår og befolkningens kritiske medieforståelse.

Det vil være avgjørende at mediepolitikken styrkes fremover, hvor det viktigste tiltaket er at momsfrirket igjen gjøres plattformnøytralt slik at de redaktørstyrte nyhetsmediene uten hindringer kan drive utvikling og lage produkter som møter disse brukernes forventninger og krav til formater og presentasjon.

6.4.3 Medienes rolle i krise og krig

Et samfunn med høy grad av tillit skaper et motstandsdyktig samfunn. Mediene binder lokalsamfunn og folk sammen, samtidig som de holder privat og offentlig makt til ansvar. Dette bidrar til at befolkningen har tillit til myndigheter og hverandre. Land, som f.eks. USA, hvor mediemangfoldet er svekket, viser hvordan det bidrar til å svekke tillit og til økende polarisering. Ytringsfrihetskommisjonen har utdypet dette.

Kriser og alvorlige hendelser utløser et enormt behov for informasjon i befolkningen. Mediene er avgjørende for at befolkningen i en krisesituasjon får nødvendig faglig fundert, kritisk og uavhengig informasjon. Medienes innsyn og kritiske søkelys er også helt nødvendig for at

befolkningen skal ha tillit til myndighetenes håndtering. Erfaringene fra koronapandemien viser dette til fulle. Det er nødvendig å sikre at mediene kan utføre denne rollen under kriser og alvorlige hendelser, som en viktig samfunnsfunksjon. Ikke som en forlenget arm av myndighetenes informasjonsapparat, men som en uavhengig aktør med rammevilkår som gjør at publikum med rette kan stole på de redaktørstyrte mediene. Også i kriser er et mediemangfold avgjørende. Både for å sikre at informasjonen kommer frem og dekkes fra medienes ulike perspektiver og geografiske tilstedeværelse, men også for å sikre bred tillit.

Mediene må ha en plass som samfunns viktig funksjon i beredskapsrammeverket, som sikrer at de kan fylle sin rolle også under krig, kriser og alvorlige hendelser. Dette ber vi komiteen følge opp i innstillingen, og viser til komiteens flertallsmerknad (Ap, Sp og SV) i forbindelse med meldingen *Samfunnssikkerhet i en usikker verden* (Meld. St. 5 (2020–2021)). Her heter det (Innst. 275 S (2020–2021), side 46):

«Stortinget ber regjeringen sikre at offentlighetsprinsippet om innsyn og åpenhet inkluderes i beredskapsplaner, og at mediene sikres som kritisk samfunnsfunksjon under kritiske hendelser.»

Strategiske prioriteringer

Meldingen viser til syv strategiske prioriteringer for regjeringens arbeid med sikkerhet og beredskap. Den fjerde er å «Styrke motstandskraften i befolkningen og bevare høy grad av tillit i samfunnet.» Dette operasjonaliseres kort slik: «Styrke befolkningens motstandskraft mot desinformasjon». Det pekes på at regjeringen våren 2025 vil legge frem en strategi for å styrke befolkningens motstandskraft mot desinformasjon.

Desinformasjon har i stor grad som mål å undergrave tilliten til myndighetene, og de mest sårbare er ofte de som allerede har lav tillit til samfunnets institusjoner. Regjeringen må derfor i oppfølgingen vurdere nøye hvilke oppgaver på dette feltet som best kan løses av generell styrking av det offentlige ordskiftet eller av uavhengige aktører.

Regjeringen bør i arbeidet med kritisk medieforståelse primært støtte oppunder andre aktørers prosjekter, slik som medienes egne skole- og faktasjekkprosjekter.

Vi viser til Ekspertgruppen for KI og valg, som ble oppnevnt av Kommunal- og distriktsdepartementet for å kartlegge betydningen av KI for demokratiske valg, og for å komme med anbefalinger til tiltak for å møte utfordringene KI medfører i denne sammenheng. Rapporten ble fremlagt 5. februar.

Ekspertgruppen foreslår en rekke tiltak, der flere har relevans for oppfølging av meldingen og er i tråd med Ytringsfrihetskommisjonens og Totalberedskapskommisjonens anbefalinger: Bygge kildebevissthet og fremme kritisk medie-, teknologi- og KI-forståelse, føre en aktiv mediepolitikk som opprettholder frie, sterke og mangfoldige redaktørstyrte medier og bidra til at innhold fra redaktørstyrte medier ikke bør forhindres på de store plattformene. Det pekes også på at det er særlig viktig å bidra til at unge bruker redaktørstyrte medier.

7.4 Motstandskraft mot påvirkningsoperasjoner: Arbeidet mot desinformasjon

Meldingen drøfter kort påvirkningsoperasjoner som en del av det sammensatte trusselbildet, og skriver at «Tradisjonelle medier, alternative medier og sosiale medier kan misbrukes til å spre desinformasjon, initiere svertkampanjer, samt spre rykter og halvsannheter.» Her burde departementet vist til at det er et grunnleggende skille mellom redaktørstyrte medier som følger Redaktørplakaten og Vær varsom-plakaten på den ene siden, og på den andre alternative medier og sosiale medier som opererer etter andre kriterier. Sterke redaktørstyrte medier er det beste vern mot at desinformasjon, svertkampanjer, ryktespredning og halvsannheter får fotfeste i befolkningen.

En fremtidsrettet mediepolitikk

Vi ber også komiteen vise til følgende i innstillingen:

Redaktørstyrte medier er avgjørende for at befolkningen i en krisesituasjon får nødvendig faglig fundert, kritisk og uavhengig informasjon. Det må sikres at mediene kan utføre sine oppgaver også under kriser og alvorlige hendelser.

Medienes innsyn og søkelys er helt nødvendig for at befolkningen skal ha tillit til myndighetenes håndtering. Økt åpenhet styrker tilliten, bygger motstandskraft og forebygger rykter og konspirasjonsteorier. Innsatsen for å sikre økt offentlighet og åpenhet må intensiveres.

Meldingens påpekning av at «Det er viktig å sikre gode rammevilkår for redaktørstyrte medier» må følges opp, og det må føres en fremtidsrettet og styrket mediepolitikk som sikrer mediemangfold og stimulerer til høy bruk av redaktørstyrte medier.

11.02.2025